

mycket se och höra. Det varma deltagandet kan väl stundom ingifva önskan att få veta än mera. Men det befriar också berättaren från allt bemödande, att göra skildringen intressant; hvarför förf. med rätta låter endast tilldragelserna tala. Öväntadt är icke, att de första marscherna till Orkhanie kostade mest i efterblifvande invalider. Antagligt är, att dessa främst utgjordes af rekryter. Men bestämd uppgift härom skulle varit lärorik. För den senare perioden intygar förf., att forcerad marsch, brist på natthvila och föda höll truppen friskare, än stillaliggandet. Men klart framgår, att god mannkraft fordrades härtill samt att, såsom all tids erfarenhet lärt, bataljen 10 ingalunda är det svåraste i krigarens lif.

Intressant är, att finna förf. bekräfta, att i hären förbittringen mot England vexte med den förlängda vistelsen under Konstantinopels murar, och att den med glädje skulle mött en engelsk här.

Förf. slutar sina anteckningar med följande minnesvärda ord¹:

»Under alldagliga förhållanden höra vi ofta i skrift som i tal, att krigen äro människoslågtets gissel och ett oundvikligt ondt, att världen då först blir lycklig, när all split är försvunnen.

Häfden den vittnar dock annorlunda. Finnes något folk, stort och mäktigt, på materiens eller andens område, som icke köpt sin utveckling med sitt hjerteblod? Nej! Så hafva greker, så romare, så 20 germaner, franker och våra förfäder gjort, och vilja vi räknas bland nationernas antal, nå väl, må då enhvar vara redobogen att börda åt fosterjorden hvad han eger dyrast – sitt lif.

De stora folkens offer måste vara dem värdiga, de små må äfven vara beredda att gifva sin skärf. Den finska bataljonen var Finlands gåfva, och den måste känna sig stolt deröfver. Efter förmåga har den fyllt sitt värf. Våra grafvar i Turkiet äro våra vittnen, de innesluta kamrater, som dött på stridsfältet, hvilket en hvar varit beredd att 30 göra. Ära och frid öfver dem, som fallit.»

202 FÖRSÖK ATT STÄMMA I BÄCKEN.

Morgonbladet n:o 303, 30. XII 1878

Af särskilda skäl anser jag mig böra besvara en L. M. undertecknad artikel i H:fors Dagblad, riktad mot uppsatsen »Många bäckar små» (Se Morgonbladet N:o 291).

Förf., som medger, att den finska normalskolafdelningens indragning var »ett politiskt fel» och en »obillighet», anför, att dock hufvudstadens representanter vid landtdagen 1872 äfvensom andra landtdagsmän från Helsingfors deltog i en petition för sagde skolinrättnings bibehållande, och anser de ledande klasserna i hufvudstaden icke hafva kunnat något annat i saken tillgöra. 40

Då icke ens förf. anser det för någon nesa, att i Finlands hufvudstad utöfver folkskola icke finnes någon enda offentlig skola för finska barn², bör visst icke mycket väntas af de ledande klasserna. Men man torde få tro, att, om fråga varit att indraga två svenska skolor af de många här befintliga, hufvudstaden hvarken skulle liknöjdt åsett detta 50

¹ Här och i tidigare citation är bokens delvis nymoderna, svårt följda ortografi icke iakttagen.

² Den finska privata fruntimmersskolan lär ätnjuta ett statsunderstöd i likhet med många svenska dylika.

eller saknat annan utväg att motarbeta det, än att genom sina representanter deltaga uti en från annat håll väckt landtdagspetition, ja att icke ens i styrelsen skulle saknats representanter för stadens ledande klasser, som motverkat hvarje förslag härtill.

Jag påpekade ifrågavarande underlåtenhetssynd för att erinra om ett faktum, som icke borde vara förf. obekant, att nemligen hufvudstaden i det finska lägret anses för den svåraste motståndaren till dess sträfvanden, och emedan de finska skolornas utrotande härstädes säkert utgör den främsta anledningen till denna opinion. Hvad hufvudstadens tidningar härtill verkat, har lemnats derhän. Men då min uppsats afsåg, att afvända ytterligare näring för den bitterhet, saken väckt, underlåter jag gerna att vidare insistera på, hvad hufvudstadens ledande kretsar kunnat och bordt göra.

I fråga om de finska klasserna i f. d. lägre elementarskolan anför L. M., att i den svenska realskolans skolråd skall varit något tal om inrättandet af äfven en finsk realskola, men att »bland andra» professor Cleve och rektor Melart på tillfrågan yttrat: »att ett verkligt behof af sådan skola icke ännu förefinnes, att den skulle få allt för litet lärjungar».

Detta bevis för de ledande klassernas ömhet för den finska befolkningen må gerna behålla den lysande betydelse, förf. tillägger detsamma. Hr Melart har dock upplyst, att han för sex år tillbaka varit tillfrågad, då den privata finska skolan inrättades, och herr professor Cleve tillåter mig nämna, att han för ett par månader tillbaka under ett tillfälligt samtal med skolrådets ordförande yttrat sig mot en *tvåklassig* realskola, men då fråga lärer varit om eget hus för realskolan, förordat plats i detsamma äfven för en finsk fyrtklassig skola. Procedyren i frågan synes varit väl oformlig. Att jag bordt hafva reda på dessa samtal, såsom L. M. fordrar, stöter i bredd med hela affärens obetydlighet på det löjlga. Förf. har derjemte godheten, att ur sitt rika finansiela kunskapsförråd meddela mig den upplysning, att äfven realskolorna bekostas af statsmedel o. s. v. – hvilket jag icke lärer råka känna. Mitt yttrande var: att skolan »beror direkt af kommunen, som *bidrager* till dess underhåll». Tilläggas må, att särskildt inrättandet af fyrtklassiga realskolor »beror» af stadskommunernas yttrade önskan, och att t. ex. Helsingfors kommun 1870 vägrade ikläda sig hyreskostnaderna för den svenska realskolan, men 1872 ingick härpå. Ett sådant beroende torde väl få kallas »direkt».

Höstterminen 1870 stängdes lägre elementarskolans första klass för finska lärjungars mottagande. År 1872 upplöstes andra klassen och dermed hela finska afdelningen i skolan; ty längre hade den icke fått komma, under det att den svenska afdelningen hade fem klasser. Om den ungdom, som blott afvisades, kan nu väl icke sägas, att den bortkördes. Men samma år 1872 stängdes första klassen af normalskolans finska afdelning. Hvart skulle då f. d. lärjungarne från lägre elementarskolans andra klass taga vägen? Att de bortkördes helt enkelt, är derföre ett sannt, ehuru hårdt ord – och L. M. kan endast i senare afseendet mot detsamma protestera, men hans protest i det förra är en »nullitet», för att citera endast det mildaste af hans många artiga utlåtanden. Att patriotiska män samtidigt inrättade en finsk privatskola för betalande elever, i hvilken de bortkörda äfven såsom gnutialister kunde finna en tillflykt, är en sak för sig.

I den andra frågan, den om stadsfullmäktigevalen, anför L. M., att flere aktade män, hvilka anses behäftade med fennicism, dock fått

fungera såsom stadsfullmäktige.

Förf. lemnar helt och hållet å sido, att jag lagt vikt mindre på valens utgång, än derpå, att »det förklaras till och med för otillbörligt, att dylika listor» (vallistor från finsk sida) presenteras, och de personer, som för dem rösta, sägas åsyfta endast språkstrider». Det är sådana förklaringar och de syften, de innebära, jag kallat för kommunaltyranni. Medgifves, att denna mening kunnat vara noggrannare framhållen. Men för läsare torde den vara tydlig nog, ehuru icke för tidningspolemiken, för hvilken det vanligen gäller icke att förstå, utan att utförklara en mening, hvilken kan behörigen ytterligare utläggas.

10

Hvarje valman är i sin goda rätt och kann protestera mot all tydning af sitt afgifna votum. Den klick, som förmår leda valen, må prisa sig sjelf såsom innefattande kommunens grädda i intresse för det allmänna, i insigt, i redbarhet, i alla möjliga samhällsdygder. Men den är oberättigad att förklara hvar och en, som icke voterar enligt dess lista, hafva handlat af annat motiv, än omsorg om det allmänna bästa. Det var dock icke såsom valman jag protesterade, utan såsom den der inser och erfarit, att tillgörandena i hufvudstaden hafva inflytande på opinionen i vida kretsar utom densamma, samt att detta inflytande varit mycket menligt just i hvad man kallar språkstriden. Ty större tillmötesgående hos de ledande klasserna i hufvudstaden, styrelseverken, universitetet och den svenska pressens ledare inbegripna, skulle utan tvifvel förmått minska den tro på afsigtligt förtryck, i hvilken striden från finsk sida förts och föres.

20

Men sannt är, att äfven valen vittnat i samma anda, som de åberopade förklaringarna. Äfven senaste kompletteringsval lemna bevis härför, så mycket mera, som flere af de stadsfullmäktige, hvilkas namn förf. citerat, afgingo, och tillfället varit lämpligt att ersätta dem med andra den finska befolkningens förtroendemän. Majoriteten är visst i sin goda rätt. Också har jag icke yrkat på koncessioner såsom en skyldighet, utan såsom önskvärda, underlåtandet af densamma såsom ett »politiskt fel», för att tala med förf. Men i hans framställning af hvad jag anfört är visst ingen sådan mening synlig.

30

Afkläder man förf:s polemik i dessa båda frågor de stora ord, på hvilka han icke sparat, återstår af densamma, såsom det här sagda visar, mycket få och små korn att taga vara på. Hvad han i öfrigt anför, må lemnas derhän. Förunderligt klingar det dock, att den finska bondens fjerdedels representationsrätt prisas såsom utan like i de flesta länder och den honom förunnade rättigheten att välja och representera i de finska landtkommunerna såsom en equivalent mot de svensktbildades maktutöfning i landet.

40

J. V. S.

203 DIREKTIONENS YTTRANDE.

Finlands Hypoteksförening. Bihang till Direktionens årsberättelse för 1877

I den af extra bolagsstämma i Maj 1877 beslutade underdåniga ansökning anmäldes, att kommitterade blifvit utsedda för att undersöka Hypoteksföreningens ställning och föreslå utvägar för dess framtida säkerställande, samt anhölls att få inkomma med berättelse härom.

50

Emedan kommitterades betänkande tillställdes direktionen, sedan med föranledande af ansökningen Nådig proposition blifvit till Ständerna aflemnad, ansåg sig direktionen till statsutskottet, till hvars yttrande